

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ad Leonem X. Pontificem Maximvm

[Straßburg], 1519

VD16 L 3409

Sacrarvm Literarvm Professori, Fratri Martino Luther, ordinis Heremitarum,
Frater Silvester de Prierio, ordinis Prædicatorum, sacri Palatij apostolici
Magister Sal.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34717

PTIS DECLAMATIVNCVLAE POPVLARES

tata mortalia. Siquidem nec ipsa gula semper est peccatum mortale, inmo raro, nisi sit usu.

Quintū mortale, est ira, q̄ satis sub q̄nto p̄cepto est declarata

Sextum, inuidia, quæ non debuit distingui ab ira, cū sit nihil, nisi inueterata ira, sicut B. Augu. in regula, Ne ira crescat in odiū & trabē faciat de festuca. Nam ira est recēs uirgula. Inuidia est arbor & trabs magna. Igitur & hæc sub quinto p̄cepto est auctoritate Ioan. Apostoli, Qui odit fratrem suum, homicida est.

Septimū est, acidia, quæ est tœdiū boni, pigritia & mediocris Græte, quæ est duplex. una in cultu illo figuratiua dei & exteriori, ut sunt, ecclesiā uisitare, uerbū audire, orare, legere meditari, cantare, & sic est prohibitū uitiū sub tertio mandato, Sabbato sanctifices, ut satis patet. Alia est subtilior & interior in toto, & omni genere seruitutis dei. Et sic est nihil aliud, nisi inceptæ iustitiæ fiducia, & proficiendi negligētia, stare in uia dei, tepescere, securū fieri, timorē dei remittere. De q̄ uitiō hypocritarū, tota scriptura loquit̄. Hæc em̄ facit iustitiosos securos, ante quorū oculos non est timor dei. & auferunt iudicia dei a facie eorū. Horū sunt nouissima peiora prioribus, quia inuenit diabolus domū eorū ornata, sed uacantē & securā, ideo ingressi habitant ibi. O horribile uerbū nris, quod habitant ibi, quia indurantur, qui eiusmodi sunt post inceptam iustitiam, longe magis quam prius, ut experientia uidemus, quō nihil mouent ad omnia quæ audiunt se non tangi credūt, & facti sunt uere progenies uiperarū, palea igni in extinguiibili p̄parata. Igitur hoc uitiū sub omni p̄cepto comprehenditur, cum in quolibet sit proficiendum. Sed nescio an sit confitendum. Credo quod non, quia est spiritualis defectus, deo soli, qui & solus ibi mederi potest, aperiendus.

Decem p̄ceptorum finis.

SACRARVM LI

TERARVM PROFESSORI, FRATRI MARTINO Luther, ordinis Heremitarum, Frater Siluester de Pterio, ordinis Prædicatorum, sacri Palatii, apostolici Magister Sal.

i ij

ALVVM te esse optarim, Martine Charissime,
Cum resolutione tuarum positionū, etiam tuam
respōtionem ad nostrum Dialogum excepi. Quae
ex re & si me acriter & quidem artificiosissime rā-
gas, item etiam pungas, & quanta clam fieri po-
tuit eloquentia & ui dehonestare quāsieris, quia tamen tuum
spiritum Pontifici se subijcientem primo oculorum contestu io-
cundissime uidi, nec non conclusionem quam hāreticam nota-
ram, reuocatam, cor meum adeo in te dilatatum est, & amoris
dulcedine cōmolitum, ut aliud exturbare me deinde potuerit
nihil, cum tamen hinc me in ea quae ad me dedisti, totum conse-
tuliffem, quae in me & in mea dicta, tela adegeris, & quanta ha-
tenter arte, tantū sum minatus, ut in me expleri miraculum ne-
queat, adeo ut cum omni sis arte & colore Rhetoris usus, ipsam
quoq; artem hac arte cælare uolueris, ut te astrueres nolle in lo-
quendo meis artibus uti, cū posses. Immo aliquādo me effinxis-
sti inepte, ne perfectus fictor haberi posses, sed missa sint eiusmo-
di. Dicāmus uero quod cū dicta mea utcūq; in omni orderis & pu-
pugeris, in me tamen omnia pene tua tela coniurant, me petūt.
Et quidem contorquente non Theologia, nō Philosophia, sed
præpolita & astutijs assueta Rhetorica, quae uerba multū, uerita-
tem parum curat, modo populares aures inflectat. Ea propter
cū longe plura in me quam in mea dicta, spicula ieceris, nunc ea
quae in me, propediem uero ea quae in mea dicta, iacula uibrasti
& contorsisti, ueritatis munimine ceu scuto testus reijciam, eo
uel maxime quod uehementer exoptem speculatiue duntaxat
tecum agere, quod equidem mox aggrediar quam primū. S. ex
commentarijs illis in quibus me submersisti, emerfero. Ita uero
optarim hae mea dicta capias, utrum in spiritu superbiae uel ira-
cundiae, sed excusationis potius ædita, & plerumq; etiā ioci gra-
tia, salua semp̄ eminenti scientiæ Christi charitate, quae uisa tua
ad Pontificem humilitate item & obseruantiā (modo non finge-
gas) nuper in te, mea ex mente pullullauit. Cum enim meū uelle
sit Pontificis (ut par est) si Pontifici consentis atq; comunicas,
itidem tecum faciā necesse est, quancūq; thetorice bellum ingens.
salua (ut dixi) charitate, mihi tecum sit. Igitur ut prætermis-
siss exordijs re ipsa exordiar. IN primis me taxabas, quod noster ad

te Dialogus superciliosus sit, & tractatu tuo prolixo (ne tuis uer-
bis usus dicam uerbosissimo) pene cōtinue in me impingis, q̄d
bili & effrenata cholera affectus excanduerim, quod q̄ iuste &
merito id agas, ex his paucis accipe, Ego enim quanq̄ urbis &
orbis domini nostri spontaneo munere inquisitor, ac perinde
siue ordinario siue delegato iure, inspectantibus ad fidem iudex
ad te responsa dedi, nō propter te tantum, quin potius propter
alios uel maxime rudiores, in quibus tuus sermo sensim ut can-
cer serpebat, non secus quam cōtra Donatum aut Faustum aut
Manicheum. Adeo tua uerba Romanam Ecclesiā, item & Ro-
manum Pontificem in primis omnium iudicio grauitate impe-
tebant, ac si talia in lucem dedisses, quasi mox ad Bohæmos cō-
migraturus, aut magnum aliquod ac latens adhuc scisma pro-
palaturus. Ea propter stimuli ac clauis tui, simpliciū gratia & uni-
uersi populi Christiani, non autem te propter retundendos exi-
stimarim. Et nihil eo minus cum non ex bili & cholerae feruore
(ut astruis) sed dei zelo in primis, & tuenda ueritatis gratia, ac
demū interuentu fidelitatis q̄ Romano Pontifici iure iurando
tuli, ad te breuissimū dialogū ædidissem, in primis eum discu-
tiendū per eos, ad quos attinet, curauim, ne forte grauius quā par-
erat, te impetiuissem. Adde quod tui ordinis nomen, cui meo
& oīm iudicio plurimū dedecoris eras allaturus (utinā aut faxit
deus fallar) subitici, quod utiq̄ si colerico humore efferbuissem
(ut scribis) non effecissem. Deniq̄ ubi per uiros graues probata
sunt mea, in lucem dedi. Quid ergo maliuolentiæ uel (ut ita di-
cam) excandescētis cholerae toties me arguis, qui nihil non dis-
cussum, non probatum, non laudatū prius, extulerim. Tu uero
qui uis ut Christū in te detonantē audiamus, uide q̄ modeste,
q̄ humiliter, q̄ caritatiue, q̄ reuerēter Magistro sacri Palatii scri-
pseris, qui ad me dehonestandum ex sententia, & ex compara-
tione, quanta potuisti arte calliditate, mendatio usus, tandem
cum nihil tibi ultra euomēdum superesset, cōminatus es, quod
me in posterum tanta modestia non excipies (te enim ais, cohi-
buissti nisi armator me in harenam contulero. Et quidem inte-
rim quia de armis sermo se intulit, in harenam his telis instru-
ctus descendam, deo duce & comite ueritate, quod nisi te omi-
um iudicio strauero, & demonstrato (quod tamen Theologi-

ce dictum uolo (demonstrauero inquam, quod tua dicta hæres
sim complicant nolo uiuere, sed de his nunc satis.

Deinde uero toto pene libello tuo irriseris, quod nihil probè
quod cum Thoma meo nudis uerbis utar. Quod quam iuste
facias, cunctis mea intuentibus liquet, quippe qui & in exordio
& in calce Dialogi, apertissime docui, me nihil aliud tunc effice
re uoluisse, nisi positiones contra tuas positiones in publicum
afferre, simul ut cauere didicissent simplices, tuas falsitates, & a
te tua fundamenta extorquerem, qui itidem nudas tuas positio
nes nobis intuleras, & adeo amphibologicas, ut per plures in
earum plerisque nihil nisi præsumptionem & audaciam & eius
modi intueri possent. Hoc autè ex parte feci, quia nullus est tam
insanus, qui nostra conferat tuis, & non præferat. Item etiam tu
in probationem tuorum, maximam farraginem ædidisti, in
qua liquet quid ualeas uere, & quid tecum, in qua etiam diuina
eloquia copiosissime quidem, sed tamen more declamatorio
citas, & adeo sapienter, ut pene nihil proposito & instituto tuo
attineat. Sed neq; illud miraculo ascripserim, quippe qui me &
Thomastros (ut tuo utar irrisorio uocabulo) & Thomam ipsum
irrideas & crimineris, quod distinctionibus assueti, his crebro
utimur. O magnum Thomistarum dedecus. Immo maximam
gloriam. Tu enim qui tua doctrina mundum te innouaturum
putas, & euersurum antiquorum monimenta, dum scripturas
indistincte intelligis, quasi nihil æquiuocationis aut analogiæ
contineant, consequenter autem confuse intelligas, & scribas,
& doceas, necesse est. Quod utiq; ista tua magna farrago prob
barit, in qua tuis dictis ita cohærent tua quæ citas testimonia, sic
cut catus & simia in culeo, tibiq; propterea uerum est illud so
phisma, nihil & chimera litigant in sacco tuæ scilicet confusæ
farraginis. Iterum autem atq; iterum & ad nauseam repetis, qd
sim uere Thomista & Aristotelicus, & quod præter Thomam
nihil mea uerba redoleant, quod equidem quando ad te scripsi
oportunum & satis mihi fuisse astruxerim, ad tibi in maledictis
contradicendum. Visurus es autem euestigio, an ego quoq; &
forte longe melius quam tu, manum ferulæ subdixerim, & an
sim purus Thomista uel Iurista aut Canonista aut Paulista aut
certe sophista, quanquam etiam si diuum Thomam solum fa

miliariter nouissem, non plus ascriberem probro, quod me & quidem uerissime Thomistam uocitas, quam cæcus prius dein de lumine decoratus a Christo, phariseorum maledictionem ascripserit, qua pharisei, Ioanne Euangelista teste, ei maledixerunt dicentes. Tu discipulus eius sis, id est, Iesu Christi. O maledictionem & obprobrium singulare, esse discipulum Christi, aut etiã diui Thomæ, cuius doctrina uelis nolis per Ecclesiam Rom anã cribrata est & probata, non quasi canonica, sed tanquam moribus & fidei catholicæ conformis. & quam summus Pontifex Innocentius, excepta scriptura canonica, doctrinæ sanctorum omnium antefert dicens. Huius sancti doctoris sapientia præ cæteris, excepta canonica, habet proprietatem uerborum, modum dicendorum, ueritatem sententiarum, ita ut nunquam qui eum tenuit, inueniatur a tramite ueritatis deuiasse, & qui eum impugnavit, semper fuit de ueritate suspectus. Quid ergo contra Thomam faciunt præsumptuosorum & sciorum latratus: Vide an tuus ordo peritiorum aut sanctiorum habuerit, quem sequaris, cum magnus Bisarion eleganter eruetauerit, diuum Thomam inter sanctos doctissimum, inter doctos sanctissimum, immo teste ueritate, quæ Christus est, bene scripserit, Nisi forte mihi Augustinus obijciatur, sed oporteret prius uestra iurgia sopiri. Tu uero postergato non Thoma modo, sed doctore alio quolibet quantauis sanctitate præpolleat, ad probandum quod Romanus Pontifex decernendo de fide & moribus, possit errare, inniteris baculo harundineo, tuam manum terebraturo, scilicet Abbati Siculo, uiro olim rebeli & scismatico, qui in Basilea, ubi basiliscus pullulauit, pileum iniquitatis emeruerit, qui etiam quemadmodum Sathanas in omni suo opere, suam antiquam superbiam redolet, ita & ipse in omni sua doctrina redolet suum scisma, ex qua re cogitur interdum ineptias docere, cum secum non habeat ueritatem, quæ etiam a te in hac re, in tuam tuique ordinis ignominiam proscripita est. Nempe ait, quod Pontifice Maximo & concilio de fide diffidentibus, ei standum esset, cuius rationes essent meliores. O irrefragabilem uirum, cui inniteris irriso diuo Thoma in re tanti momenti, apud quæ Ecclesiam insufficienter institutam dixeris, quippe cum euenire possit litigium, quod Ecclesia terminare non possit. Quis

enim inter Pontificem & cōcilium iudicabit, utrae rationes sint
poriores: nisi aut idē sit iudex in causa propria, aut infideles uel
ecclesiam uniuersalem iudicem tum tuo Siculo facias, ac perine
de ab extremis terrae omnes uetulas cōuocemus, ne illae desint
apud quas est uera fides. Sed quia eiusmodi ad alium tractatum
attinent, missa sint. Adhuc & Gersonem in tui munimen, qui
& ipse de potestate Pontificis pessime sensit & scripsit, non mo-
do apud Thomam lumen mundi, sed apud Doctores tui ordi-
nis & apud Canones. Hī Doctorelli cum te faciant de Roma-
na Ecclesia superbe sentire, & multi alij qui æquo animo non fe-
runt eam esse caput Ecclesiarum, sunt tibi Martine frater, multo-
rum erratum causa. Quid autem mirum quod Thomam ni-
hilipendas, cū & Aristotelem ipsum, quem tota natura (ut ita di-
xerim) miratur, & cuius ueritate, Boetio teste nihil clarius, & in
cuius doctrina siue in Logicis, siue in Physicis, siue in Moralibus
hactenus nulla sit inuenta falsitas, præter id quod non certe sed
eodem teste dubitatiue de mūdi æternitate sensit, tu adeo de ho-
nestas, ut tuis deberes uerbis erubescere. Reliquum est ergo, ut
te authore quasi altero Archita uel Platone aut Pythagora, non
Thomam modo aut Aristotelem, sed Doctorum omnium qui
celebrantur, cum ascriptorum cœlestibus tum etiam nō ascripto-
rum scripta in melius commutemus, quasi nescij rerum incon-
siderate scripserint, & Pontifices inaniter indulserint uenias. Oc-
currit nūc dictum illud tuum, quo me cum scriptis diuæ Puden-
tiana, aut egregij martyris Sebastiani irrides, quasi ego hīs nul-
gi opinionibus sim probaturus, quod ecclesia per uenias conce-
dat animarū liberationem a purgatorio. Non citabo antra uel
criptas, sed authores tales, quos si negabis, negaberis & damna-
beris. Quam uero tu subtiliter probaueris tua, per clementiam
citata, propediem uidebis, illud tamen non filebo modo, quod
reuera egregius apparuisti Canonista, & qui omnium sancto-
rum doctrinas aspernaris, inæstimabilem & immensam molem
in glossula & quidem male intellecta fundasti. Sed ut dimittam
Thomam, & ad propria me cōuertam, crebro me adulatorem
uocas, quod quidem purgare erubescio, tibi tamen aliorum gra-
tia responderim, quod ea quæ de Pontifice Max. scripsi, minora
sunt uirtutibus eius personalibus. Cum autem uerū protulerim

(teste Clero & Populo Romano ac toto pene orbe) quā temeritate de intentione mea iudicare præsumis. Quin & partes meas egi, si te impeterem. Pontificem, cui fidem ex Christiana religione, & ex proprio iureiurando debeo, teieci. An non æque licet mihi cū ueritate ad defensionem laudate Pontificem, quem tu quantum ad te attinet, grauiter fœdasti, sicut & tibi cum falsitate bene maledicere. In qua re omnium quos unquam legerim palmā triumphumq; reportas. Quid autem dicis per Germaniam tuam id dici scilicet, quod adulatorie docuerim, respondeo me tibi illud non credere, sed potius quod mea scripta & in hac re & in alijs, maiori honori & reuerentiæ in Germania sunt quā tua, & forte quam esse possint. Probauerim ista facillime & de meis in sphaera, ac thetoticis commentarijs, & de aurea rosa, & Syluestrina; & epithomate Capreoli quod Lipsis ex legato publice legitur, ut accepi, & de alijs, nisi timerem quod superbum aut uanum me acclamares. Video autem nunc te iterum querelis agere, quod te Pontifici inuidiosum efficiam. Sed utinā tua scripta, & tuum aliquid quod taceo, nō te Pontifici tantum sed uniuerso orbi Christiano infensum fecerint. Ego enim meo more si uere & humiliter senseris, pro uiribus te iuuabo, nec uana loquor. Ingentem ignem palarum folliculis concitasti, & modo dicis quod silendo te eripere hinc nequeas. Utinam te sineres eripere bonis & dulcibus uerbis, sed quod deterius dixerim, ad priorem excusationem noua euomis & falsa & scandalosa, quibus tamen niueum scutum apponis, quasi non assertiue sed disputatiue loquaris, ac si leue & nō graue peccatum sit, talia ex dubitate disputare, & deinde te ad futurum cōcilium quasi ad singulare præsidium reducere, quod te tuus ille scismaticus forte docuerit. Nec tamen interim uolo Romanorum me scelerum patronum uocites, ut interrogando minaris, sed magis si libet Romanae doctrinae non patronum quidem, sed professor est magis, & pro uiribus defensorem. Sed ut Dialogum nostrum prosequamur, scribis te nescire an alium in Italia & alium in Germania habeamus Thomam, quod scilicet ego dissentiam ab hijs qui sunt in Germania meis. Sed hac in re haud tibi crediderim, quippe qui puto quod alios æque ut me false cites, & sicut nostra ita & aliena prauè intelligas, siue ingeniū siue affectum eius

ſce cauſam putarim, & que te recte intelligere inſiciari nequis, in obliquū detorques. Et ne me ad auras loqui putes, uerbi cauſa unum aliquid in medium deducam. Reuolue oro diligentius ſi lubent, uerba mea. & diligenter aduerte, an ex ijs haberi poſſit quod pauperi ſine ueniali peccato elemoſyna negari nō poſſit ut mihi falſo aſcribis, in qua te grādi uerboſitate me inſequeris, cum uon Sylueſter ſed Martinus illud ſomniarit. Si me intellexiſti, qui illud ne cogitaui quidem, cur contra me tot mendacia conuoluis: ſi uero me non intellexiſti, ingenio ſobriore lectioni & ſtudio te addice. Impingis quoq; in me mirabiliter & de phi largiria & de ambitu dignitatum, quod eius rei gratia adulatorijs uerbis applaudam. Ad quæ aliud nihil dixerim, niſi quod mei cordis ſecreta tu forte exploratoria tenes, quam ipſe tenearam. Si tamen de dignitatibus agitur, ſcio me iuuenem Episcopatum cum ſexcentum aureis reieciſſe, forte autem ex ſenectute delirus, aliquando potero a meo inſtituto quod quadragintaſeptem annis & eo amplius in uita regulari utilitate tenui, molitie deſlecti. Sed nec officium ipſum, quod domini noſtri munere proſequor, me aut quaſiuiſſe aut appetuiſſe ſcito, ſed tantum gratias egiſſe. Breui autem ſi aduixero, me tibi & mundo oſtenſurum dixerim, quod in medijs globis flammarum, cum deliciarum & diuitiarum, tum etiam dignitatum & illecebrarū neq; tactus ſum neq; afflatus. Tu uero ais, quod Chriſtum in me loquentem non audis, ſed neq; ego uocem eius audio in te preter unam qua te Pontifici proſtrauiſti. Sed aliud quiddam in te mihi garrit, unde aut in neutro noſtrum Chriſtus loquitur, aut alter lurdus uel obaudiens eſt. Oremus Chriſtum, ut ſermones eius intonemus. Scribis autem me ex ſuggeſtione loqui declarantiū uenias eorumq; me exhibere patronum. Sed quā longe in hoc quoq; a ueritate aberres, nouit omnium præſcius Deus, cum ne uerbo quidem, ne apicibus dixerim, quicq; a quouis eorum exceperim, uiuit dominus, quin eos a principio, Minoritas putarim. Ad id uero quod me hæreſi Donatiſtarum noſtas, cum dixerō a quo ſit diſpoſitio ad Dei gratiam requiſita, poteris uerum ferre iudicium, nunc uero, te ante completum (ut aiunt) euangelium, conſignaſti.

Petis item cum qua Eccleſia de Conceptione Virginis ſentiam,